

Subminarea instituțională a statului de drept

I. Aspecte introductive

Statul de drept reprezintă o valoare fundamentală pentru statele membre ale Consiliului Europei și ale Uniunii Europene și el presupune supremația dreptului.

Preeminența legii este, alături de regimul democratic și de respectarea drepturilor omului, o valoare fundamentală pentru statul român, consacrată atât la nivel constituțional, cât și prin angajamente internaționale. Astfel, art. 1 alin. (3) din Constituție stabilește că România este stat de drept și democratic.

Preeminența dreptului presupune, între altele, stabilitatea raporturilor juridice, ca o garanție a siguranței juridice. Ea include stabilitatea instituțională și normativă și certitudinea că instituțiile funcționează potrivit legii, caz în care existența și competența lor sunt garantate.

Din păcate, în ultima vreme se constată un atac reciproc asupra instituțiilor, care afectează siguranța raporturilor juridice și, prin aceasta, subminează bazele statului de drept și democratic.

Vom încerca să prezentăm exemplele ilustrative în acest sens.

II. Suprimarea pe cale jurisprudențială constituțională a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității

Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) a fost înființat, ca o autoritate administrativă autonomă, sub control parlamentar direct, prin Legea nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică¹ (numită ulterior Legea privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste, în urma modificării realizate prin O.U.G. nr. 16/2006²).

Existența CNSAS are o bază constituțională indirectă.

Astfel, răsturnarea revoluționară a regimului totalitar comunist în România a dus la adoptarea a două acte juridice cu valoare constituțională, și anume Comunicatul către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale din 22 decembrie 1989³ și, respectiv, Decretul-lege nr. 2/1989 privind constituirea, organizarea și funcționarea Consiliului Frontului Salvării Naționale și a consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naționale⁴. Or, în Comunicatul către țară se dispune că „se dizolvă toate structurile de putere ale clanului Ceaușescu”, iar în art. 10 din Decretul-lege nr. 2/1989 se arată că „sunt

¹ M. Of. nr. 603 din 9 decembrie 1999, cu modificările ulterioare.

² M. Of. nr. 182 din 27 februarie 2006.

³ M. Of. nr. 1 din 22 decembrie 1989.

⁴ M. Of. nr. 4 din 27 decembrie 1989.

și rămân dizolvate toate structurile de putere ale fostului regim dictatorial”. Este evident că Securitatea Statului este vizată de aceste două acte normative cu valoare constituțională, deoarece ea reprezenta o structură de putere fără de care existența regimului totalitar comunist nu ar fi fost posibilă. Ulterior, în aplicarea acestor acte cu valoare constituțională, prin Decretul-lege nr. 4/1989⁵, Departamentul Securității Statului și Comandamentul Trupelor de Securitate, împreună cu toate organele și structurile din subordinea acestora, sunt transferate de la Ministerul de Interne la Ministerul Apărării Naționale, iar câteva zile mai târziu, prin Decretul nr. 33/1989⁶, Departamentul Securității Statului este desființat. Nu în ultimul rând, în Comunicatul Consiliului Frontului Salvării Naționale din 25 decembrie 1989⁷ se face vorbire despre stabilirea de „tribunale” a „vinovăției” „foștilor lachei” ai „dictatorului” „în fața legilor”.

Ulterior, în urma revizuirii constituționale din anul 2003, în urma căreia Constituția revizuită a fost republicată, „idealurile Revoluției din decembrie 1989” au fost re-constituționalizate. Astfel, în actuala sa redactare, art. 1 alin. (3) din Constituție prevede că România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și ale „idealurilor Revoluției din decembrie 1989”, și sunt garantate. Cum expresia formală juridică a valorilor idealurilor revoluției este dată de Comunicatul către țară din 22 decembrie 1989 și de preambulul Decretului-lege nr. 2/1989, înseamnă că dispozițiile conținând programul revoluționar, incluse în aceste două acte normative, au fost repuse în mod expres în vigoare prin revizuirea constituțională, cu valoarea constituțională, ele fiind integrate blocului român de constituționalitate.

Rezultă că deconspirarea poliției politice comuniste reiese din normele constituționale, astfel încât existența unui organ statal având atribuții în această materie este indirect vizată de Constituție.

Totuși, prin Decizia Curții Constituționale nr. 51 din 31 ianuarie 2008⁸, Legea nr. 187/1999, cu modificările și completările sale ulterioare, a fost declarată ca fiind neconstituțională în totalitate. Acest lucru are ca efect juridic, între altele, suprimarea existenței CNSAS. Pentru a statua astfel, Curtea Constituțională a reținut, între alte motive, că definiția legală a CNSAS este insuficientă pentru stabilirea naturii sale juridice, iar atribuțiile CNSAS sunt fie administrative, fie jurisdicționale. Cu referire la atribuțiile jurisdicționale ale CNSAS, instanța de contencios constituțional ajunge să îl califice drept o instanță extraordinară și, pe acest temei, să declare în totalitate legea ca fiind neconstituțională.

Această soluție a jurisdicției constituționale reprezintă un grav abuz de putere, măcar pentru faptul că, în măsura în care însăși Curtea Constituțională a statuat că CNSAS are două categorii de atribuții, unele administrative, iar altele jurisdicționale

⁵ M. Of. nr. 5 din 27 decembrie 1989.

⁶ M. Of. nr. 8 din 31 decembrie 1989.

⁷ M. Of. nr. 2 din 25 decembrie 1989.

⁸ M. Of. nr. 95 din 6 februarie 2008.

și apoi a ajuns la concluzia că, prin atribuțiile sale jurisdicționale, CNSAS contravine Constituției, Curtea Constituțională și-a depășit grav competența prin declararea ca neconstituțională a întregii legi, deci inclusiv a dispozițiilor legale privind atribuțiile administrative ale CNSAS și pentru care nu s-a constatat nicio contrarietate cu normele sau principiile constituționale. În acest mod, Curtea Constituțională a comis un grav abuz de putere și, în realitate, s-a substituit atât Parlamentului în activitatea de legiferare, cât și voinței națiunii (reprezentate de Parlament, ca autoritate direct reprezentativă), ceea ce reprezintă o uzurpare a puterii suverane a națiunii.

A fost deci vorba de un atac direct al Curții Constituționale, vizând a desființa o instituție importantă într-un regim post-totalitar comunist, instituție ce urmărește întărirea regimului democratic.

Din fericire, Guvernul a asigurat continuitatea existenței CNSAS, chiar dacă pe alte coordonate, adoptând inițial O.U.G. nr. 1/2008 pentru asigurarea continuității unor activități ale Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității⁹, iar ulterior O.U.G. nr. 24/2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității¹⁰, prin care atât Legea nr. 187/1999, cât și O.U.G. nr. 1/2008 sunt abrogate.

III. Suprimarea pe cale jurisprudențială constituțională a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării

Prin O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare¹¹, este înființat Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), inițial ca autoritate a administrației ministeriale, ulterior devenit autoritate administrativă autonomă, în urma modificării ordonanței prin Legea nr. 324/2006¹².

Și existența CNCD are o bază constituțională indirectă, cât timp atât constituțional, cât și internațional este consacrat și garantat dreptul de a nu fi supus la discriminare. Rezultă că trebuie să existe un organ al statului care să fie competent în domeniul nediscriminării (fie ca atribuție exclusivă, fie alături de alte atribuții).

Prin Deciziile nr. 818, 819, 820 și 821 din 3 iulie 2008¹³ și, respectiv, nr. 997 din 7 octombrie 2008¹⁴, Curtea Constituțională a declarat neconstituționale anumite articole din O.G. nr. 137/2000, în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești, respectiv CNCD, în cadrul activității sale jurisdicționale, au competența să anuleze sau să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative.

Această constatare de neconstituționalitate, chiar dacă nu este pură și simplă (jurisdicția constituțională nu a constatat doar că textele sunt neconstituționale, ci

⁹ M. Of. nr. 95 din 6 februarie 2008.

¹⁰ M. Of. nr. 182 din 10 martie 2008.

¹¹ M. Of. nr. 431 din 2 septembrie 2000 și republicată în M. Of. nr. 99 din 8 februarie 2007.

¹² M. Of. nr. 626 din 20 iulie 2006.

¹³ M. Of. nr. 537 din 16 iulie 2008.

¹⁴ M. Of. nr. 774 din 18 noiembrie 2008.

constatarea de neconstituționalitate s-a făcut în măsura în care ar putea exista o anumită interpretare a respectivelor texte), are aceleași efecte ca o declarare de neconstituționalitate pură și simplă, în sensul că dispozițiile legale declarate neconstituționale încetează să mai producă efecte de la data publicării oficiale a deciziei constituționale (inițial fiind suspendate, iar apoi definitiv).

La un interval scurt de timp, în cazul soluționării unor noi excepții de neconstituționalitate (conexate) privind anumite articole din O.G. nr. 137/2000, din perspectiva acelorași critici de neconstituționalitate, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 1325 din 4 decembrie 2008¹⁵, adoptă o soluție radicală și totală, contravenind propriei jurisprudențe anterioare.

Astfel, jurisdicția constituțională reține, în considerentele deciziei sale, că dispozițiile criticate sunt indisolubil legate de toate celelalte dispoziții ale O.G. nr. 137/2000, astfel încât va examina constituționalitatea ordonanței în întregul ei. Curtea Constituțională nici nu a pus în discuția părților chestiunea examinării neconstituționalității în întregime a O.G. nr. 137/2000, nici nu a motivat (ci doar a afirmat) legătura indisolubilă dintre textele asupra cărora a purtat excepția și toate celelalte texte din ordonanță, nici nu a justificat îndepărtarea de la jurisprudența sa anterioară (când a constatat exclusiv neconstituționalitatea textelor criticate, iar nu a întregii ordonanțe).

Apoi, cenzurând O.G. nr. 137/2000 în întregul ei, Curtea Constituțională a declarat că acest act normativ, în totalitate, este neconstituțional, în măsura în care din dispozițiile sale se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative.

Este aberant ca un viciu de neconstituționalitate privind câteva articole și care poartă asupra competenței instanțelor judecătorești să ducă la declararea neconstituționalității în întregime a actului normativ. Astfel, indicarea formelor de discriminare, reglementarea de măsuri afirmative, reglementarea existenței și atribuțiilor CNCD nu au absolut nicio legătură cu o posibilă competență neconstituțională a instanțelor judecătorești.

Efectele acestei decizii de neconstituționalitate (chiar dacă nu este o declarare de neconstituționalitate pură și simplă), așa cum am arătat *supra*, sunt generale, cu consecința încetării aplicabilității O.G. nr. 137/2000, de la data publicării oficiale a deciziei constituționale, iar apoi încetării însăși existenței ei juridice.

Cum acest act normativ reprezintă temeiul juridic al existenței CNCD, rezultă că, pe aceeași dată, CNCD și-a încetat de drept existența. Orice act juridic adoptat după această dată de CNCD este inexistent, orice activitate desfășurată de personalul CNCD reprezintă o uzurpare de calități oficiale, orice sumă încasată de la bugetul de stat de personalul CNCD cu titlu de salariu sau indemnizație este încasată ilicit.

Nu numai că instanța de contencios constituțional a suprimat abuziv și fără motivare existența CNCD, dar – spre deosebire de cazul CNSAS – Guvernul nu a mai reacționat, pentru a adopta de urgență un act normativ care să permită acestei instituții să supraviețuiască.

¹⁵ M. Of. nr. 873 din 23 decembrie 2008.

Prin urmare, prin două decizii abuzive, Curtea Constituțională a urmărit să suprimă existența a două instituții importante pentru regimul democratic și pentru statul de drept din România – CNSAS și CNCD – deși ambele au un fundament constituțional indirect.

IV. Suprimarea pe cale parlamentară, prezidențială și guvernamentală a ministrului justiției și a ministerului justiției

În regulă generală, Constituția reglementează instituțiile juridice ale ministrului și ministerului în mod generic, fără nicio particularizare. Astfel, potrivit art. 102 alin. (3), din O.G. nr. 137/2000 privind structura Guvernului, acesta este alcătuit din primul-ministru, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică. Tot noțiunea generică de ministru apare în alte texte constituționale, precum cele privind jurământul de credință [art. 104 alin. (1)] și contrasemnarea actelor Guvernului [art. 108 alin. (4)]. Cât privește ministerele, și ele formează obiectul unei reglementări constituționale exclusiv generice: ministerele se organizează numai în subordinea Guvernului [art. 116 alin. (1)], ele sunt înființate, se organizează și funcționează potrivit legii [art. 117 alin. (1)], în subordinea lor se pot organiza alte organe de specialitate ale administrației publice centrale [art. 116 alin. (2)], ele pot înființa organe de specialitate în subordinea lor [art. 117 alin. (2)] și dispun de servicii publice deconcentrate pe plan local [art. 123 alin. (2)]. Se observă că, în principiu, nu există nicio particularizare constituțională cu privire la numărul și domeniile de activitate ale miniștrilor și ministerelor, legiuitorul infra-constituțional putând decide exclusiv pe considerente politice de oportunitate.

Evident, există o corelație directă între instituția juridică a ministrului și instituția juridică a ministerului. Ministrul este o categorie de membri ai Guvernului (alături de primul-ministru și de alți membri), care trebuie să existe în mod obligatoriu. Ministerul este un organ al administrației publice centrale de specialitate (alături de alte organe), în subordinea directă a Guvernului, care trebuie să existe în mod obligatoriu. Fiecare ministru conduce un minister și fiecare minister este condus de un ministru. Orice alt membru al Guvernului decât un ministru nu poate conduce un minister (putând eventual conduce un alt organ de specialitate al administrației publice centrale), iar orice alt organ de specialitate al administrației publice centrale nu poate fi condus de un ministru (putând fi eventual condus de un alt membru al Guvernului). Numărul și denumirea miniștrilor trebuie să corespundă cu numărul și denumirea ministerelor.

Ca regulă generală (cu excepția care va fi prezentată *infra*), niciun ministru sau minister, nefiind consacrat constituțional în mod specific, nu este garantat sub aspectul existenței sau al denumirii. Orice ministru sau minister poate fi înființat sau suprimat ori poate purta orice denumire. Cu titlu de exemplu, mai multe ministere prin care se exercită atribuțiile regaliene ale statului au putut avea, sub imperiul actualei Constituții, denumiri diferite, fără ca acest lucru să intre în conflict cu Legea fundamentală. Astfel, indicăm miniștrii (și ministerele): apărării naționale/apărării; de interne/administrației și internelor/internelor și reformei administrative; finanțelor/finanțelor publice/economiei și finanțelor. Nimic din Constituție nu se opune suprimării unui asemenea minister de sine stătător, comasării lor (ministerul apărării, internelor și afacerilor

externe, spre exemplu) ori a comasării lor cu alte ministere (ministerul apărării și turismului, ministerul de interne și al pescuitului, ministerul de externe și sportului, ministerul finanțelor și cultivării pădăriei).

Distinct de această reglementare constituțională neparticularizată a miniștrilor și ministerelor, un singur ministru (și, implicit, ministerul condus de acesta) are statut constituțional. Este vorba de ministrul justiției, care este consacrat expres și cu această titulatură în mai multe dispoziții constituționale. Astfel, în cazul reținerii sau percheziției unui deputat sau senator, „ministrul justiției” este obligat să-l informeze de îndată pe președintele Camerei respective [art. 72 alin. (3)]; procurorii își desfășoară activitatea sub autoritatea „ministrului justiției” [art. 132 alin. (1)]; „ministrul justiției” este membru al Consiliului Superior al Magistraturii [art. 133 alin. (2) lit. c)]; „ministrul justiției” nu are drept de vot atunci când Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește, prin secțiile sale, rolul de instanță de judecată în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor [art. 134 alin. (2)]. Rezultă că, spre deosebire de orice alt ministru (și, implicit, de orice alt minister), ministrul justiției, având o consacrare constituțională, trebuie în mod imperativ să existe și trebuie în mod imperativ să poarte această denumire. Prin urmare, în mod constituțional, existența și denumirea ministrului și ministerului justiției nu pot fi afectate decât printr-o revizuire constituțională.

Actualul Guvern, căruia i s-a acordat încredere prin Hotărârea Parlamentului nr. 31/2008 pentru acordarea încrederii Guvernului¹⁶ (anexa nr. 1 pct. 12) și ai cărui membri au fost numiți în funcție prin Decretul Președintelui României nr. 1360/2008 pentru numirea Guvernului României¹⁷ (art. unic pct. 12), include în componența sa pe „ministrul justiției și libertăților cetățenești”. De asemenea, prin art. 12 din O.U.G. nr. 221/2008 pentru stabilirea unor măsuri de reorganizare în cadrul administrației publice centrale¹⁸, a fost înființat Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești, prin reorganizarea Ministerului Justiției, care a fost desființat. În termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a acestui act normativ, noul Minister al Justiției și Libertăților Cetățenești avea obligația de a supune Guvernului spre aprobare proiectul de act normativ privind organizarea și funcționarea ministerului reorganizat.

În raport de dispozițiile constituționale exprese, indicate anterior, este evident că sunt neconstituționale inexistența ministrului justiției în componența Guvernului, precum și existența unui ministru al justiției și libertăților cetățenești. Tot neconstituționale sunt și inexistența Ministerului Justiției și existența Ministerului Justiției și Libertăților Cetățenești. Prin urmare, dispozițiile din Hotărârea Parlamentului nr. 31/2008 pentru acordarea încrederii Guvernului, din Decretul Președintelui României nr. 1360/2008 pentru numirea Guvernului României și din O.U.G. nr. 221/2008 pentru stabilirea unor măsuri de reorganizare în cadrul administrației publice centrale, referitoare la ministrul și ministerul justiției și libertăților cetățenești, sunt neconstituționale.

¹⁶ M. Of. nr. 869 din 22 decembrie 2008.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ M. Of. nr. 882 din 24 decembrie 2008.

Ca o paranteză, distinct de neconstituționalitatea în sine a existenței ministrului și ministerului justiției și libertăților cetățenești (singura formulă constituțională fiind aceea a ministrului și ministerului justiției), sintagma adăugată titulaturii, privind „libertățile cetățenești”, este prin ea însăși neconstituțională. Astfel, Constituția face vorbire de „drepturile și libertățile fundamentale” (denumirea cap. II din titlul II), de „drepturile și libertățile consacrate prin Constituție” [art. 15 alin. (1)] sau de „drepturile și libertățile constituționale” (art. 57) – recunoscute în principiu cetățenilor [art. 15 alin. (1)], iar numai limitat străinilor și apatrizilor (art. 18) – iar nu doar de „libertățile cetățenești”.

Neconstituționalitatea existenței ministrului și ministerului justiției și libertăților cetățenești produce consecințe juridice negative foarte grave, având în vedere importanța și competența acestora. Astfel: sunt viciate toate actele juridice emanând de la acest ministru și de la acest minister – cu titlu de exemplu, se pot avea în vedere atribuțiile extrem de importante în materia cetățeniei, cooperării judiciare internaționale, grațierii, sistemului penitenciar, profesiilor para-judiciare (notar public, executor judecătoresc, traducător autorizat, expert judiciar); efectele se extind (cu limitările pe care doar teoria aparenței le poate pune) la actele instituțiilor, structurilor și persoanelor numite în funcție de un ministru sau minister neconstituțional (cum ar fi actele emanând de la membrii acestor profesii para-judiciare ori de la funcționarii publici cu statut special din sistemul Administrației Naționale a Penitenciarelor); sunt viciate actele procurorilor, care trebuie să își desfășoare activitatea sub autoritatea ministrului justiției, iar nu altui ministru; sunt viciate toate actele Guvernului (hotărâri și ordonanțe) care au fost adoptate cu participarea (indiferent de poziția exprimată) și/sau care sunt contrasemnate de acest ministru; sunt viciate toate actele adoptate de Consiliul Superior al Magistraturii, cu participarea (indiferent de poziția exprimată) respectivului ministru; în sfârșit, sunt viciate și toate actele adoptate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării (al cărui membru este acest ministru), cu participarea sa (indiferent de poziția exprimată).

Intrarea în constituționalitate nu se poate face decât prin numirea, în componența Guvernului, a unui ministru al justiției (indiferent că este persoana actualului ministru al justiției și libertăților cetățenești ori o altă persoană) și prin reînființarea Ministerului Justiției.

V. Includerea neconstituțională pe cale guvernamentală a președintelui Senatului în componența Consiliului Suprem de Apărare a Țării

Prin O.U.G. nr. 224/2008 pentru modificarea art. 5 alin. (2) din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării¹⁹, președintele Senatului a fost inclus în componența Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT), ca vicepreședinte al acestuia.

¹⁹ M. Of. nr. 899 din 31 decembrie 2008.

Această ordonanță de urgență este în mod vădit neconstituțională, sub mai multe aspecte, ea fiind adoptată exclusiv pentru a satisface orgoliul unei persoane, președintele PSD și, în același timp, președintele Senatului.

În primul rând, sunt încălcate dispozițiile art. 71 alin. (2) din Constituție, privind incompatibilitățile pentru parlamentari, calitatea de parlamentar fiind incompatibilă cu exercitarea oricărei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de membru al Guvernului.

În al doilea rând, sunt violate dispozițiile constituționale din art. 65 alin. (2) lit. g) și art. 111 alin. (1) și art. 119, conform cărora CSAT este o autoritate a administrației centrale de stat cu caracter autonom, aflată sub control parlamentar direct. Or, este neconstituțional ca un parlamentar (în plus, chiar președintele Camerei superioare) să fie și membru al organului administrativ aflat sub control parlamentar direct, un auto-control fiind teoretic și iluzoriu, iar nu real și efectiv.

În al treilea rând, ordonanța de urgență afectează regimul unei instituții fundamentale a statului (CSAT este o autoritate consacrată constituțional), ceea ce contravine dispozițiilor art. 115 alin. (6) din Constituție.

În sfârșit, nu există nicio urgență, nicio situație extraordinară a cărei reglementare să nu poată fi amânată, care să justifice adoptarea unei ordonanțe de urgență, potrivit art. 115 alin. (4) din Constituție.

Până la adoptarea legii de aprobare a ordonanței de urgență, când există posibilitatea sesizării Curții Constituționale anterior promulgării, Președintele României trebuia să acționeze, în virtutea rolului său a veghea la respectarea ordinii constituționale, potrivit art. 80 alin. (2) din Constituție, și trebuia să refuze calitatea președintelui Senatului de membru al CSAT, declanșând un conflict juridic de natură constituțională, pentru a cărui soluționare trebuia să se adreseze Curții Constituționale, pe temeiul art. 146 lit. e) din Constituție.

Nu putem să nu remarcăm ipocrizia politică maximă. În discursul din 14 ianuarie 2009, rostit la prezentarea publică a Raportului „Pentru consolidarea statului de drept”, elaborat de Comisia prezidențială de analiză a regimului politic și constituțional din România²⁰, Președintele României califică acest raport drept „substanțial, cu soluții diverse, înțelepte și moderate”. Or, în cuprinsul respectivului raport se susține că soluția constituțională actuală, prin care există compatibilitate între mandatul parlamentar și funcția de membru al Guvernului, ar încălca principiul separației puterilor în stat (personal, nu suntem de acord cu această teză) și se recomandă instituirea incompatibilității între funcția de membru al Guvernului și cea de membru al Parlamentului. Or, *a fortiori* și chiar în cadrul constituțional actual, nu poate fi vorba de cumulul mandatului parlamentar cu calitatea de membru al unei autorități administrative autonome cum este CSAT.

²⁰ (www.presidency.ro), site accesat la 17 februarie 2009.

VI. Suprimarea funcției legislative a Parlamentului în cazul adoptării Codurilor civil, penal, de procedură civilă și de procedură penală prin asumarea răspunderii Guvernului

În discursul din 8 februarie 2009, la ședința de bilanț pe anul 2008 a Consiliului Superior al Magistraturii²¹, Președintele României a susținut oportunitatea adoptării Codurilor civil, penal, de procedură civilă și de procedură penală prin procedura asumării răspunderii. S-a arătat că soluția este și rapidă, și democratică, deoarece oricine poate depune o moțiune de cenzură, precum și faptul că astfel se elimină riscul unor amendamente care să ducă la soluții legislative necorelate.

Soluția a fost susținută imediat public atât de primul-ministru, cât și de ministrul justiției (și libertăților cetățenești), arătându-se în plus că se vor organiza dezbateri cu toți profesioniștii interesați și cu societatea civilă înainte de trimiterea codurilor în Parlament.

Soluția este profund anti-democratică și duce la suprimarea funcției legislative a Parlamentului, ca și la suprimarea opoziției parlamentare. Nu contestăm, în sine, instituția asumării răspunderii Guvernului pe un proiect de lege, dar această procedură devine profund anti-democratică în acest caz.

Pe de o parte, este vorba de elemente fundamentale ale legislației românești, Codurile civil, penal, de procedură civilă și de procedură penală. Ele trebuie să aibă legitimitatea democratică a unor dezbateri și a unui vot în Parlament. De asemenea, asemenea coduri nu se adoptă de urgență, ci trebuie îndelung chibzuite, fiind făcute să dureze.

Pe de altă parte, în condițiile unei majorități guvernamentale și parlamentare de circa trei sferturi din numărul parlamentarilor, procedura asumării răspunderii nu mai poate fi democratică, întrucât inițierea și/sau votarea unei moțiuni de cenzură sunt teoretice și iluzorii, iar nu reale și efective. Opoziției parlamentare i se suprimă rațiunea de a exista, nepermițându-i-se nici măcar dreptul de a se exprima, deoarece asumarea răspunderii nu presupune dezbateri parlamentare.

Nu în ultimul rând, Parlamentul este anihilat în rolul său legiuitor, care presupune și dezbateri parlamentare, întrucât aceasta este înlocuită cu dezbateri informale (probabil în stradă) și cu persoane fără legitimitate populară dată de un vot (probabil selectate de cei interesați dintre *yes-persons*), în disprețul vădit al democrației parlamentare reprezentative.

Nu poate fi uitat nici argumentul că se evită astfel necorelări legislative, cauzate de riscul unor amendamente parlamentare. Puterea democrației parlamentare constă în dezbateri contradictorii, în posibilitatea de a încerca să modifice soluțiile legislative propuse cu care nu ești de acord, convingându-i pe ceilalți, aspecte care nu pot fi înlăturate cu pretenția absurdă că executivul ar face o muncă perfectă, iar parlamentarii ar risca să o distrugă. Sunt nenumărate exemple de legi asumate prin procedura răspunderii, de ordonanțe sau de hotărâri ale Guvernului (deci, acte care exprimă fidel voința Guvernului, fără vreo intervenție parlamentară) și pe care, ulterior, tot Guvernul (același Guvern) le-a modificat, ele dovedindu-se proaste sau foarte proaste.

²¹ Ibidem.

Amintim din nou ipocrizia politică la cel mai înalt nivel, cu raportare tot la Raportul Comisiei prezidențiale de analiză a regimului politic și constituțional din România, calificat de șeful statului drept „substanțial, cu soluții diverse, înțelepte și moderate”. Or, raportul preconizează fie suprimarea instituției asumării răspunderii Guvernului (considerându-se că Guvernul încalcă rolul de legislator al Parlamentului), fie limitarea ei la legile bugetare (soluție extremă, pe care nu o împărtășim).

VII. Concluzii

Din cele arătate rezultă că, în prezent, România traversează o criză gravă privind stabilitatea și constituționalitatea instituțiilor sale, ceea ce subminează statul de drept și democratic.

Paradoxal este că, în moduri diferite, la aceasta concură multe din instituțiile fundamentale ale unei democrații: Parlamentul, Curtea Constituțională, Președintele României și Guvernul.

Din păcate, germenii unui regim autoritar sunt sădiți cu înconștiență de chiar cei care au rolul de a apăra democrația, statul de drept și drepturile omului.